

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

2025.02.19

سید عظیم حسینی

تاریخچه روابط اقتصادی و تجارت خارجی

افغانستان با ازبکستان

ازبکستان دقیقاً در قلب ماوراءالنهر قرار دارد و شامل بخش‌های اصلی این منطقه تاریخی است. شهرهای مهمی همچون بخارا، سمرقند، ترمذ، و خیوه که در گذشته از مراکز اصلی تمدنی، علمی، و تجاری ماوراءالنهر بودند، امروزه بخشی از قلمرو ازبکستان هستند.

ماوراءالنهر، منطقه‌ای تاریخی در آسیای میانه، به سرزمین‌هایی گفته می‌شود که میان دو دریای بزرگ **آمو دریا (جیحون)** و **سیردریا (سیحون)** قرار دارد. این منطقه در گذشته نقشی کلیدی در تاریخ تمدن، تجارت، فرهنگ، و سیاست ایفا کرده است. ازبکستان، به عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای امروزی آسیای میانه، بخش عمده‌ای از ماوراءالنهر را در خود جای داده و در این منطقه جایگاه محوری دارد. ازبکستان در طول تاریخ، به‌ویژه در دوره‌های **تمدن اسلامی**، **امپراتوری تیموریان**، و **دولت‌های خان‌نشین آسیای میانه**، نقشی محوری ایفا کرده است. شهر سمرقند، به عنوان پایتخت تیمور لنگ و یکی از مراکز مهم علمی، فرهنگی و هنری در تاریخ، از نمونه‌های بارز این اهمیت است.

ازبکستان یکی از مهم‌ترین مسیرهای عبوری راه **ابریشم** بوده که شرق و غرب جهان را به هم متصل می‌کرد. شهرهای ماوراءالنهر، به‌ویژه بخارا و سمرقند، مراکز تجاری و فرهنگی بودند که تاجران، دانشمندان و مسافران بسیاری را از سراسر جهان به خود جذب می‌کردند. ازبکستان میزبان بسیاری از آثار تاریخی و فرهنگی برجای‌مانده از دوران ماوراءالنهر است. آرامگاه‌ها، مدارس، و مساجد سمرقند و بخارا نشان‌دهنده شکوه تمدنی این منطقه هستند. علمای برجسته‌ای همچون **پیرونی**، **امام بخاری** و **الخوارزمی** از این منطقه برخاستند که آثارشان تأثیر زیادی در تاریخ علوم و فرهنگ جهانی داشته است.

مناطق ماوراءالنهر و خراسان (شامل بخش‌هایی از افغانستان) در دوران باستان جزو شاهنشاهی‌های بزرگ، از جمله امپراتوری‌های هخامنشی، ساسانی و کوشانی بودند. این مناطق در مسیر جاده ابریشم قرار داشتند که افغانستان و ماوراءالنهر را به عنوان مراکز مهم تجاری و فرهنگی مطرح می‌کرد. با گسترش نفوذ شوروی اسبق به آسیای میانه، ازبکستان به بخشی از اتحاد جماهیر شوروی تبدیل شد. ازبکستان و افغانستان، از دیرباز از طریق **پل دوستی** و دیگر مسیرهای تجاری، با یکدیگر مرتبط بوده‌اند. این دو کشور روابط تاریخی، فرهنگی و تجاری نزدیکی داشته‌اند و همچنان به همکاری در زمینه‌های مختلف ادامه می‌دهند.

ازبکستان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شرکای اقتصادی و تجاری افغانستان، نقشی کلیدی در توسعه تجارت و ترانزیت کالاهای افغانی ایفا می‌کند. این کشور، با موقعیت جغرافیایی استراتژیک و زیرساخت‌های مناسب حمل‌ونقل، تسهیل‌کننده ارتباط افغانستان با بازارهای جهانی، به‌ویژه اروپا، است. یکی از پروژه‌های مهم در این زمینه، **امتداد خط آهن ازبکستان به شهر مزارشریف در ولایت بلخ** است. این پروژه، که با همکاری انجیران ازبکستانی تکمیل شده، افغانستان را از طریق راه‌آهن به

بازارهای اروپایی متصل می‌کند. این خط آهن ظرفیت بالقوه‌ای برای بهبود انتقال و ترانزیت کالاهای تجاری دارد و می‌تواند به عنوان جایگزینی مناسب برای مسیرهای ترانزیتی پاکستان مطرح شود. با وجود اهمیت و ظرفیت این پروژه، بهره‌برداری گسترده و همه‌جانبه از این خط آهن هنوز به‌طور مطلوب صورت نگرفته است. عوامل مختلفی از جانب هر دو کشور، افغانستان و ازبکستان، به این وضعیت دامن زده‌اند. برخی از چالش‌های عمده عبارت‌اند از:

1. عدم وجود استراتژی مشخص:

هیچ برنامه یا سیاست جامع و عملی برای بهره‌برداری بهینه از این مسیر ریلی طراحی یا اجرا نشده است.

2. تمرکز بر واردات به جای صادرات:

استفاده فعلی از این خط آهن بیشتر برای واردات کالاهای تجاری به افغانستان است و ظرفیت آن برای صادرات اقلام افغانی به اروپا به‌طور کامل به‌کار گرفته نشده است. این در حالی است که صادرات کالاهای افغانستان از طریق این مسیر می‌تواند با کاهش هزینه‌ها و افزایش دسترسی به بازارهای اروپایی، فرصتی استثنایی برای توسعه اقتصادی کشور باشد.

3. نبود همکاری‌های پایدار:

هماهنگی لازم میان دو کشور برای ایجاد یک بستر منظم و دائمی انتقالات وجود ندارد و این امر مانع استفاده مؤثر از ظرفیت‌های خط آهن مزارشریف – حیرتان شده است. خط آهن مزارشریف – حیرتان یک فرصت استثنایی برای اتصال افغانستان به بازارهای اروپایی و توسعه صادرات کشور است. با رفع موانع موجود و اتخاذ رویکردهای مؤثر، می‌توان از این مسیر ریلی به‌عنوان یک پل ارتباطی پایدار میان افغانستان و جهان بهره‌برداری کرد و تأثیرات مثبت اقتصادی آن را در سطح ملی و بین‌المللی مشاهده نمود. یکتعداد از متشبهین و تجار افغانی در جمهوری ازبکستان فعالیت‌های صنعتی و تجاری دارند و در بخش‌های مختلف اقتصاد آن کشور سرمایه‌گذاری نموده‌اند. بعد از سقوط حکومت طالبان و ایجاد دولت جدید در افغانستان موافقتنامه‌های ذیل بین هر دو کشور به امضاء رسیده است.

- موافقتنامه سه جانبه ترانسپورت بین المللی جاده بین دولت اسلامی انتقالی افغانستان، جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ازبکستان که توسط حامد کرزی، سید محمد خاتمی و اسلام کریموف بتاريخ 28 جوزای 1382 در تهران به امضاء رسید.
- موافقتنامه پیرامون همکاری بین دولت اسلامی انتقالی افغانستان و جمهوری ازبکستان در مورد ترانسپورت خط آهن بتاريخ 8 دسمبر 2003 که توسط عبدالله وزیر امور خارجه دولت اسلامی انتقالی افغانستان و صادق صفايوف وزیر امور خارجه جمهوری ازبکستان در کابل امضاء شد.
- پروتوکول بین دولت اسلامی انتقالی افغانستان و حکومت جمهوری ازبکستان جهت تاسیس و برقراری کمیسیون بین‌الحکومتی تجاری و همکاری اقتصادی که توسط عبدالله وزیر امور خارجه دولت اسلامی انتقالی افغانستان و صادق صفايوف وزیر امور خارجه جمهوری ازبکستان بتاريخ 29 اگست 2004 در تاشکند به امضاء رسید.

روابط اقتصادی و تجاری افغانستان و ازبکستان، دو همسایه‌ای که به دلایل جغرافیایی، فرهنگی و تاریخی به هم پیوسته‌اند، تاریخچه‌ای طولانی و پیچیده دارد. این روابط تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله تغییرات سیاسی در هر دو کشور، جنگ‌ها، و تحولات اقتصادی منطقه‌ای قرار گرفته است.

عوامل مؤثر بر روابط اقتصادی و تجارت خارجی افغانستان و ازبکستان

1. پل دوستی میان ترمذ و حیرتان

پل دوستی میان ترمذ و حیرتان در سال 1982 ساخته شد. هدف از احداث این پل تقویت ارتباطات تجاری و حمل و نقل بین افغانستان و اتحاد شوروی بود. این پل به زودی به مسیر اصلی انتقال کالاها به افغانستان تبدیل شد. از طریق این پل، شوروی تجهیزات ساختمانی، مواد غذایی، نفت، گاز، تجهیزات نظامی و سایر کالاها را به افغانستان ارسال می‌کرد.

پل دوستی افغانستان را به شبکه گسترده راه‌آهن اتحاد جماهیر شوروی متصل کرد و امکان انتقال سریع و آسان کالاها و تجهیزات از آسیای میانه به افغانستان را فراهم آورد. این ارتباط، اولین اتصال مستقیم زمینی و ریلی افغانستان به یکی از کشورهای صنعتی بزرگ در آن زمان بود. افغانستان نیز از طریق این مسیر کالاهایی همچون محصولات زراعی و معدنی به شوروی صادر می‌کرد. احداث این پل باعث شد افغانستان به عنوان یک مسیر مهم ترانزیتی میان آسیای میانه و جنوب آسیا شناخته شود.

پس از استقلال ازبکستان در سال 1991، این کشور همچنان نقش پیشرو در منطقه ماوراءالنهر را حفظ کرده است. ازبکستان به دلیل منابع طبیعی غنی، نیروی کار گسترده و موقعیت استراتژیک، یکی از کشورهای مهم در همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی محسوب می‌شود. پل دوستی همچنان به عنوان یک مسیر استراتژیک برای حمل و نقل کالا بین افغانستان و آسیای میانه، به ویژه ازبکستان، باقی مانده است.

روابط تجاری و ترانزیتی میان افغانستان و ازبکستان به شکل رسمی و دوجانبه پس از اعلام استقلال جمهوری ازبکستان در سال 1991 آغاز شد. در دوره طالبان (1996-2001)، مرزهای دو کشور مسدود و تحت نظارت شدید قرار داشت. با این حال، پس از سقوط طالبان و بهبود روابط دو کشور، فرصت‌های جدیدی برای گسترش همکاری‌ها فراهم شد.

2. جغرافیا و تاریخ مشترک: مرز مشترک طولانی و تاریخ مشترک فرهنگی، زمینه مناسبی برای توسعه روابط تجاری فراهم کرده است.

3. زیرساخت‌ها: توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل مانند راه‌ها، راه‌آهن و بنادر نقش مهمی در تسهیل تجارت بین دو کشور ایفا می‌کند.

4. نیازهای متقابل: افغانستان به کالاهای صنعتی و مواد غذایی ازبکستان نیاز دارد و ازبکستان به بازار افغانستان برای صادرات محصولات خود نیازمند است.

حوزه‌های همکاری تجاری

1. انرژی: ازبکستان یکی از بزرگ‌ترین تأمین‌کنندگان برق برای افغانستان است. پروژه‌های مشترکی در زمینه خطوط انتقال برق نیز در دست اجراست.

2. تجارت مرزی: تجارت مرزی به‌ویژه در زمینه محصولات کشاورزی و صنایع دستی رونق دارد.

3. سرمایه‌گذاری: سرمایه‌گذاری‌های مشترک در بخش‌های مختلف مانند انرژی، معدن و زیرساخت‌ها در حال افزایش است.

4. حمل و نقل: توسعه کریدورهای حمل و نقل بین دو کشور از جمله خط آهن مزارشریف-کابل-جلال‌آباد-پشاور از جمله پروژه‌های مهم همکاری است.

چالش‌ها و فرصت‌ها

1. چالش‌ها:

- **ناامنی:** ناامنی در افغانستان یکی از بزرگترین چالش‌ها برای توسعه روابط تجاری است.
- **سیاست‌های تجاری:** تعرفه‌ها و موانع غیرتعرفه‌ای بر حجم و ترکیب تجارت تأثیرگذار است.
- **فقر زیربناها:** کمبود زیرساخت‌های حمل و نقل و انرژی در افغانستان مانعی برای توسعه تجارت است.
- **فساد:** فساد اداری در افغانستان یکی از مشکلات جدی است که بر محیط کسب و کار تأثیر می‌گذارد.
- **رقابت با سایر کشورها:** افغانستان و ازبکستان با کشورهای دیگری مانند پاکستان و ایران در رقابت برای جذب سرمایه‌گذاری هستند.

2. فرصت‌ها:

- **توسعه زیرساخت‌ها:** با بهبود زیرساخت‌های حمل و نقل و انرژی، تجارت بین دو کشور تسهیل خواهد شد.
- **بهبود امنیت:** بهبود وضعیت امنیتی در افغانستان می‌تواند زمینه‌ساز گسترش همکاری‌ها باشد.
- **سرمایه‌گذاری مشترک:** سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کلیدی می‌تواند منجر به رشد اقتصادی در هر دو کشور شود.

دلایل مشارکت ازبکستان در پروژه‌های افغانستان

1. **امنیت منطقه‌ای:** ثبات و امنیت در افغانستان به نفع امنیت ملی ازبکستان است.
2. **دسترسی به بازارهای منطقه‌ای:** از طریق افغانستان، ازبکستان می‌تواند به بازارهای جنوب آسیا دسترسی پیدا کند.
3. **نفوذ منطقه‌ای:** با سرمایه‌گذاری در افغانستان، ازبکستان می‌تواند نفوذ خود را در منطقه افزایش دهد.

پروژه‌های کلیدی همکاری

1. **انرژی:**
 - صادرات برق و ساخت خطوط انتقال جدید برای افزایش ظرفیت انتقال برق به افغانستان.
2. **حمل و نقل:**
 - ساخت خط آهن ترانزیتی برای اتصال افغانستان به ازبکستان و سایر کشورهای آسیای مرکزی.
 - بازسازی و توسعه راه‌های جاده‌ای بین دو کشور.
3. **تجارت:**
 - ایجاد مناطق آزاد تجاری در مرزهای دو کشور.
 - حمایت از صادرات محصولات افغانستان به بازارهای ازبکستان.
4. **آموزش:**
 - اعطای بورسیه تحصیلی به دانشجویان افغان.

اهمیت پروژه‌ها برای افغانستان

1. **توسعه اقتصادی:** این پروژه‌ها به ایجاد فرصت‌های شغلی، افزایش تولید ناخالص داخلی و بهبود استاندارد زندگی مردم افغانستان کمک می‌کند.
2. **کاهش وابستگی:** افغانستان می‌تواند با کاهش وابستگی به کمک‌های خارجی، به سمت خودکفایی حرکت کند.
3. **ارتباطات منطقه‌ای:** این پروژه‌ها به بهبود ارتباطات افغانستان با کشورهای همسایه و بازارهای جهانی کمک می‌کند.

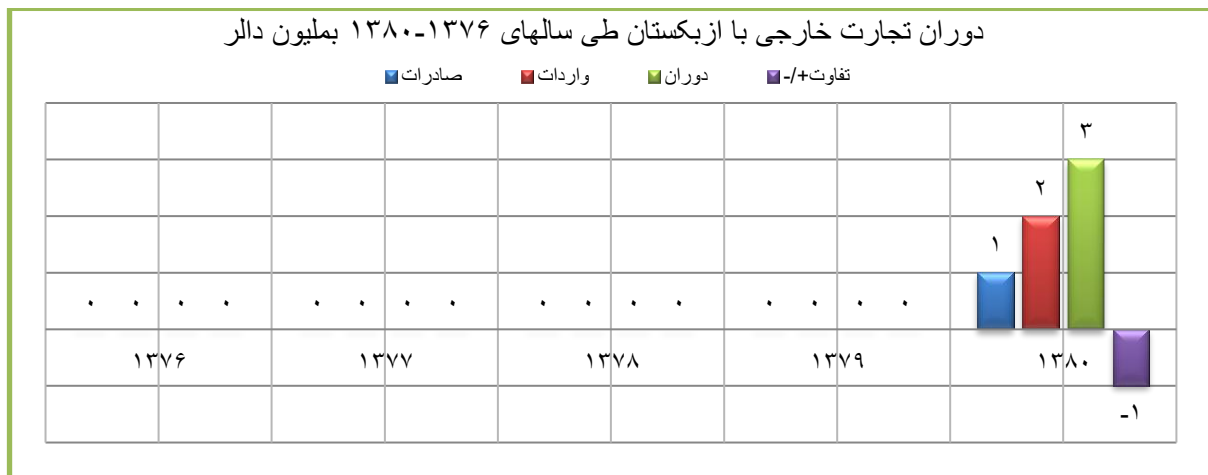
4. **ثبات و امنیت:** توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به کاهش ناامنی و تقویت ثبات در افغانستان کمک کند.

بر علاوه موافقتنامه های آتی میان هر دو کشور عقد شده است:

شماره	عنوان سند حقوقی	امضاء کننده	تاریخ	لسان
1	موافقتنامه بین دولت انتقالی اسلامی افغانستان، جمهوری اسلامی ایران جمهوری ازبکستان در مورد همکاری های ترانسپورت خط ریل	عبدالله عبدالله وزیر امور خارجه	دسمبر 2004	دری- انگلیسی
2	موافقتنامه بین دولت انتقالی اسلامی افغانستان، جمهوری اسلامی ایران جمهوری ازبکستان در مورد همکاری تجاری و اقتصادی	عبدالله عبدالله وزیر امور خارجه	دسمبر 2004	دری- انگلیسی
3	موافقتنامه در مورد همکاری بین اتاقهای تجارت و صنایع ازبکستان و اتاقهای تجارت و صنایع افغانستان	گل احمد هوشمند رئیس اتاق	مارچ 2005	انگلیسی
4	پروتوکول اولین جلسه کمیسیون بین الحکومتی همکاری های تجاری و اقتصادی بین جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری ازبکستان	دوکتور میر محمد امین فرهنگ وزیر تجارت و صنایع	1386 جولای 2007	دری - انگلیسی

دوران تجارت با ازبکستان:

تجارت افغانستان با ازبکستان بطور مستقل در سال 1380 پابصره وجود گذاشته و این کشور از شرکای نوتجاری محسوب میگردد. مجموع دوران درین سال به مبلغ 3 میلیون دالر میرسد. از جمله واردات مبلغ 2 میلیون دالر و صادرات مبلغ 1 میلیون دالر به ثبت رسیده است. کسری بیلانس تجارت با ازبکستان درین سال بالغ بر یک میلیون دالر میگردد.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

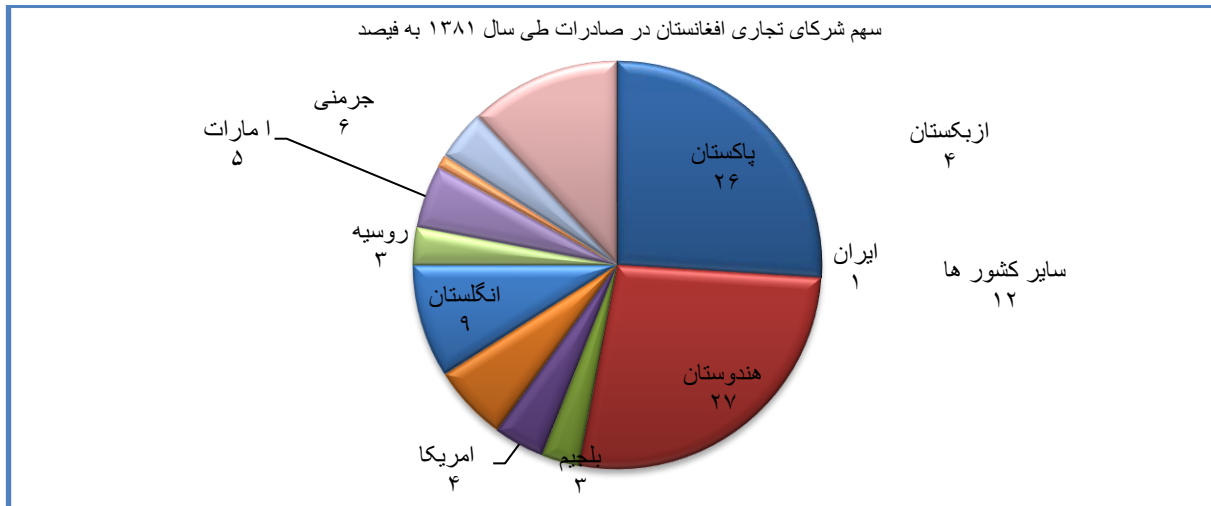
سهم شرکای تجاری در صادرات طی سالهای 1381-1391:

د پانو شمیره: له 5 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

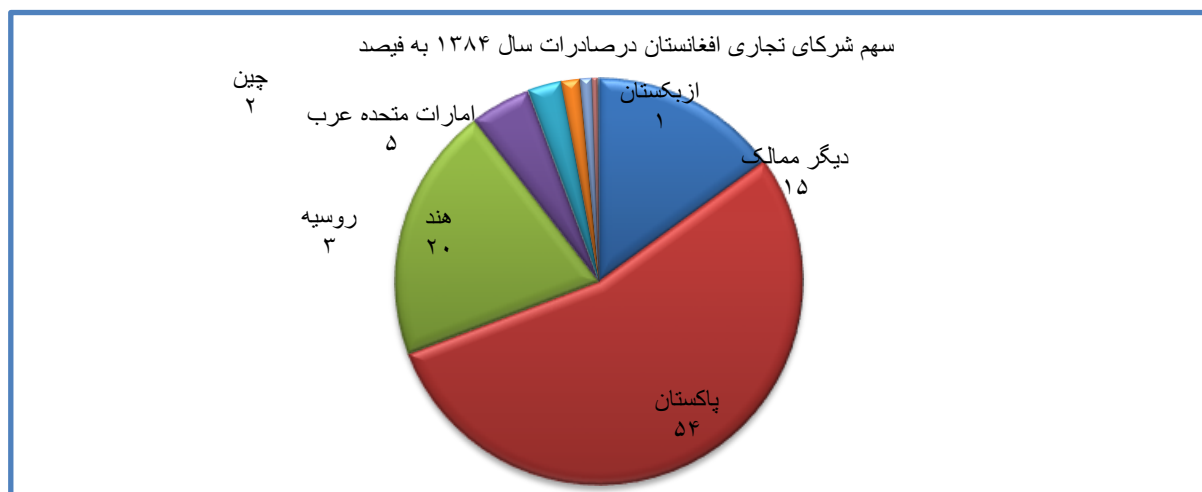
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

طوری‌که دربالا ذکرگردید، یکتعداد ازکشورهای جهان با افغانستان همکاری دو جانبه ویا یکجانبه تجاری دارند. میزان صادرات درین سال به مبلغ 100میلیون دالربه ثبت رسیده است. طوری‌که از گراف سهم شرکای تجاری در صادرات سال 1381 ملاحظه میگردد، کشور ازبکستان با داشتن 4 فیصد سهم در توریید امتعه تجارتی افغانستان به کشور شان در صادرات افغانستان اشتراک داشته اند

منبع: اداره مرکزی احصائیه

سهم کشور ازبکستان در صادرات افغانستان طی سالهای 1382 و 1383 معلوم نیست و در سال 1384 و 1385 به یک درصد میرسد.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

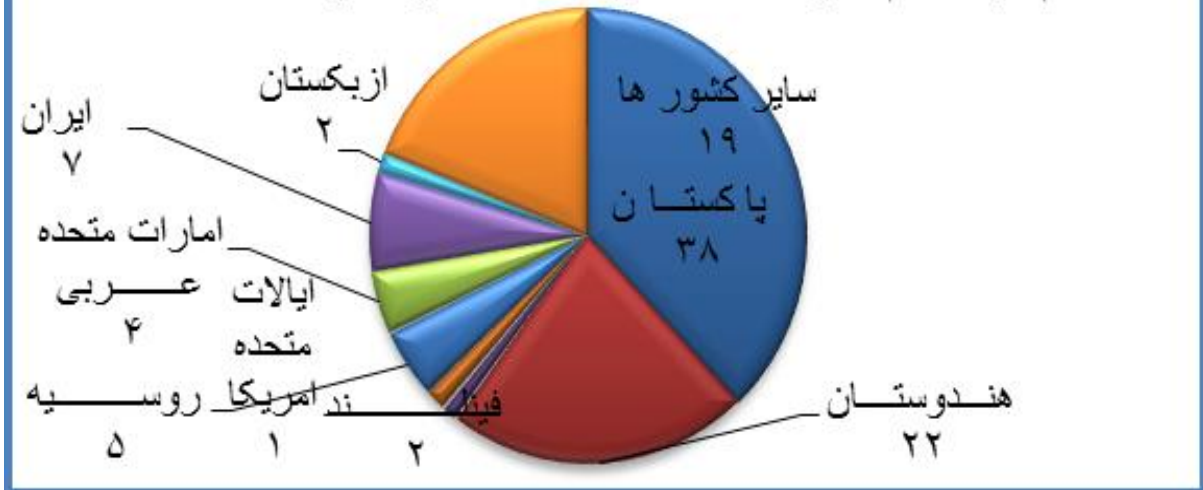
درمیزان صادرات سال 1391 تغییرات مثبت رخ داده وبعزاز 5 سال ازبکستان با داشتن 2 درصد وامریکا با یک فیصد در آخر این قافله میباشد.

د پانو شمیره: له 6 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالپولو مخکې په څير و لولئ

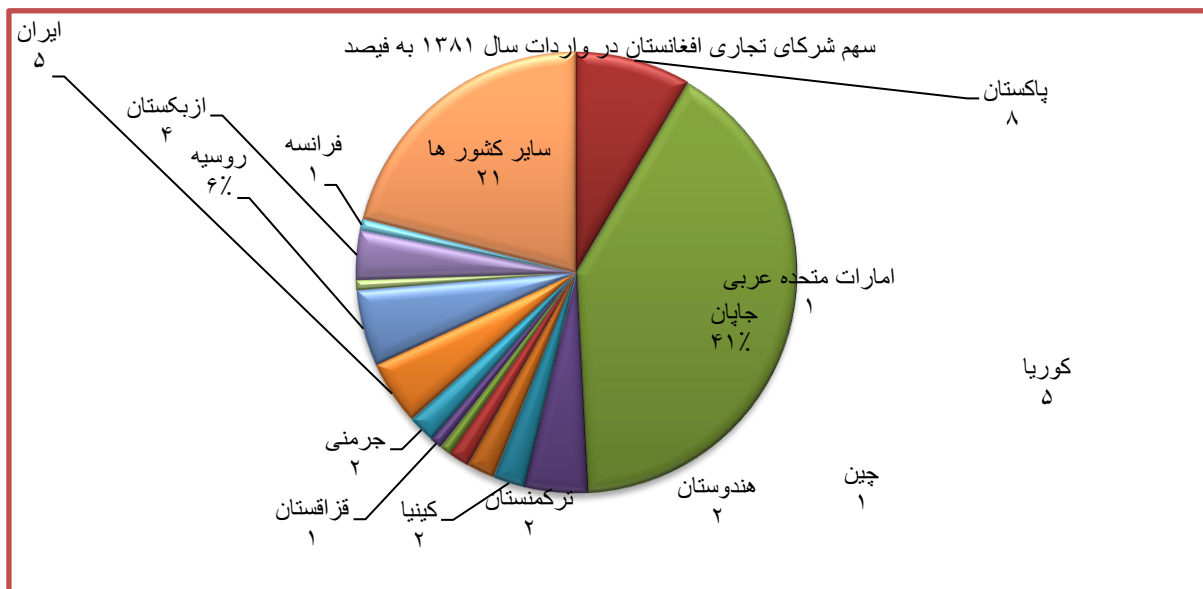
سهم شرکای مهم تجاری افغانستان طی سال ۱۳۹۱ در صادرات به فیصد

منبع: اداره مرکزی احصائیه

سهم شرکای تجاری در واردات طی سالهای 1381-1391:

با ایجاد دولت مؤقت در کشور فعالیتهای تجاری و اقتصادی آغاز خوبی داشت و کشورهای مختلف جهت بدست آوردن مارکیت در حال انبساط و رشد یابنده افغانستان رقابتها را آغاز نمودند. برطبق آمار چند سال اخیر احصائیه مرکزی، کشور های بیشتری در جدول تجارت خارجی افغانستان شامل گردیده که از جمله در بخش واردات کشورهای هند، جاپان، پاکستان، روسیه، ایران، کوریای جنوبی، ازبکستان، ترکمنستان، قزاقستان و چین سهم پر رنگتری داشته اند. در جدول واردات سال 1381 که میزان واردات بالغ بر 2452 میلیون دالر میشد، سهم کشور ازبکستان 4 درصد میباشد.

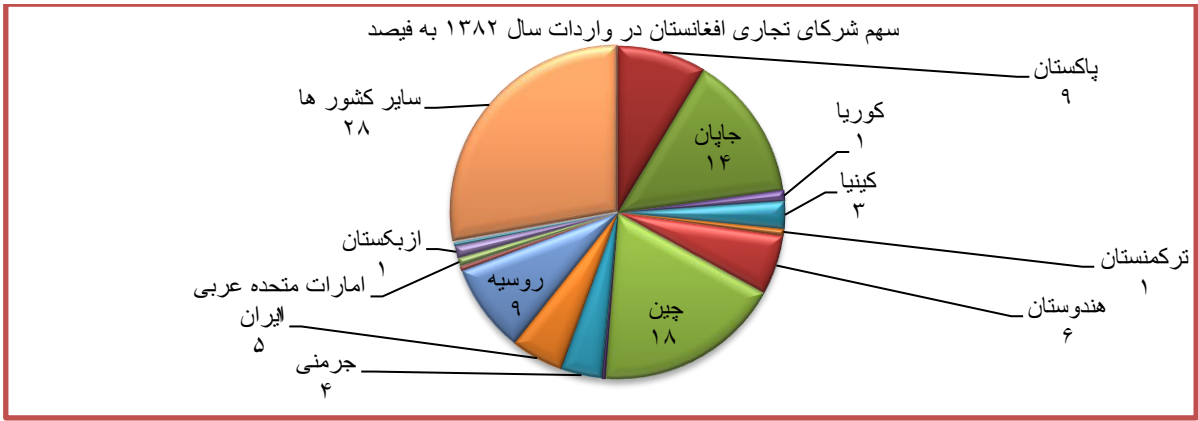
منبع: اداره مرکزی احصائیه

در سال 1382 که ارزش واردات بالغ بر 2102 میلیون دالر میشد، سهم معادل 1 درصد بود. میزان واردات در سال 1383 بیشتر از سال قبلی ثبت شده و به مبلغ 2177 میلیون دالر رسیده است.

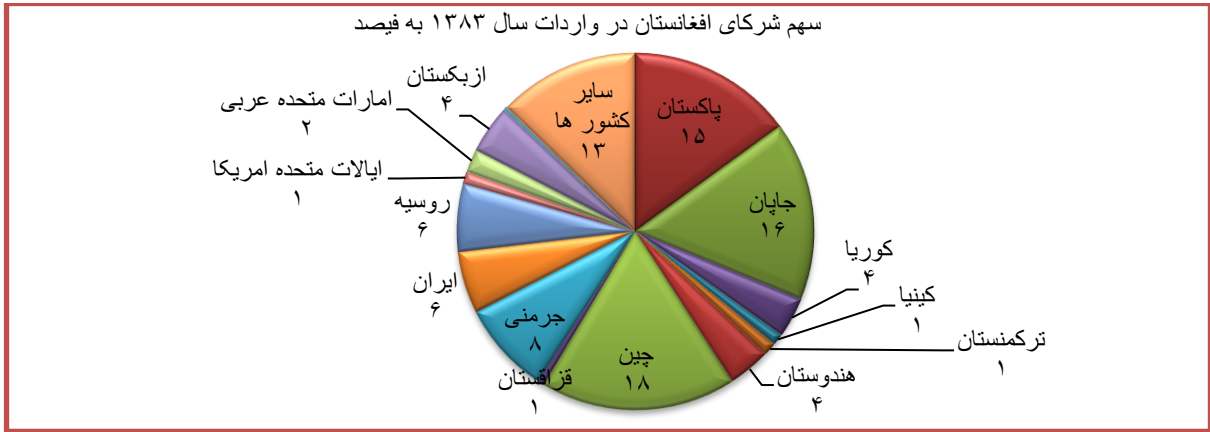
د پانو شمیره: له 7 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني دلکنيزي بني پازوالي دلکيکوال په غاره ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

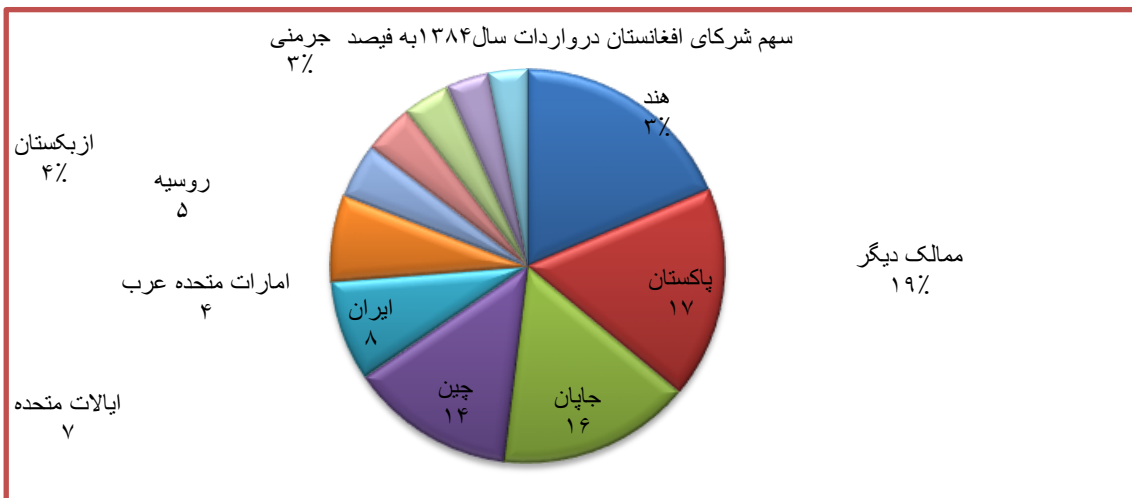

منبع: اداره مرکزی احصائیه

منبع: اداره مرکزی احصائیه

درین سال هم رقابتهای جهت بدست آوردن مارکیت افغانستان جریان داشت و سهم کشور ازبکستان 4 فیصد واردات را بخود اختصاص داده است.

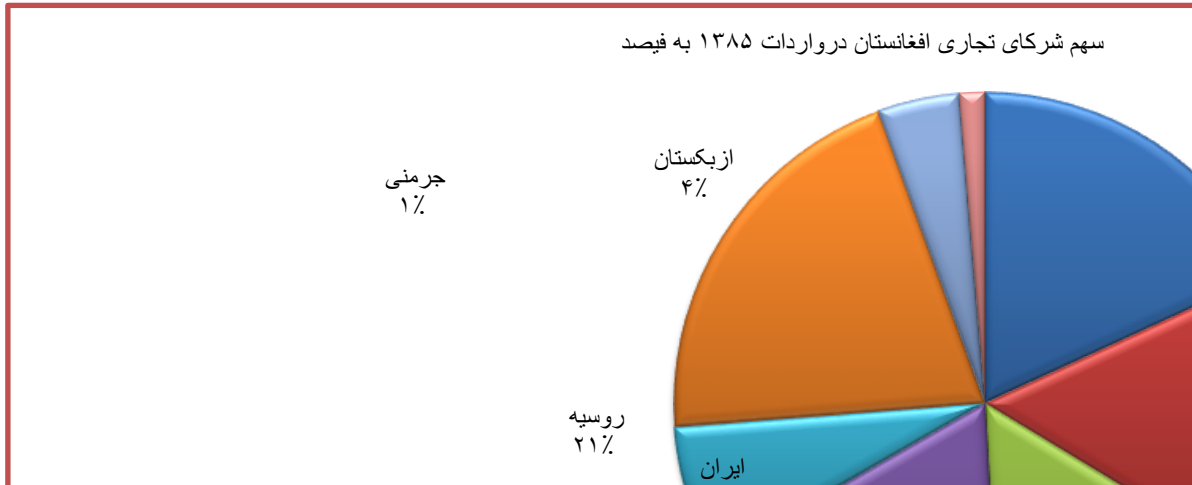

د پانو شمیره: له 8 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

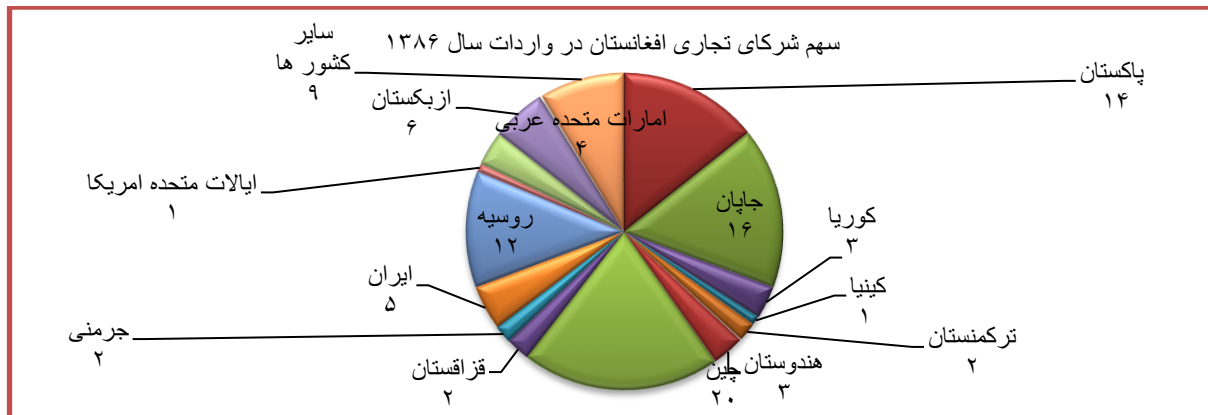
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ

میزان عمومی واردات طی سال 1385 بالغ بر 2744 میلیون دالر می شد که در مقایسه با سال 1384 افزایش 111 درصد را میسراند. در سهمیه بندی واردات سال 1385 تغییرات جالبی رخ داده و کشورها باتعویض جایگاه های خویش در جدول واردات، مقامهای جدید را احراز نموده اند، ازبکستان با سهم 4 در جایگاه خود را حفظ کرده است.

منبع : اداره مرکزی احصائیه

در سال 1386 چهار با سهم گرفتن 1 در صد بیشتر در واردات در مقایسه با سال قبل، ازبکستان در جایگاه و پنجم دست یافته است.

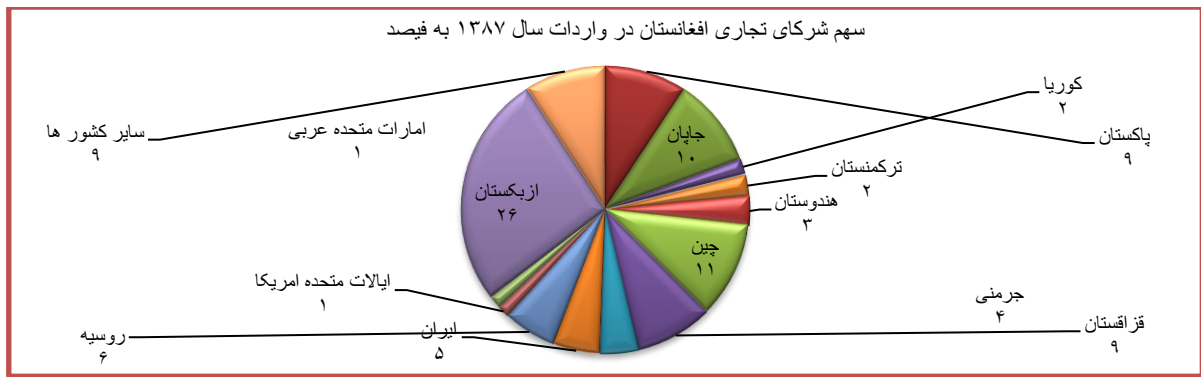
منبع : اداره مرکزی احصائیه

در سال 1387 کشور ازبکستان با دور ساختن رقبای خویش در جدول واردات با کسب کردن 26 فیصد در صدر جدول قرار گرفته است که در نوع خود بی سابقه است.

د پانو شمیره: له 9 تر 17

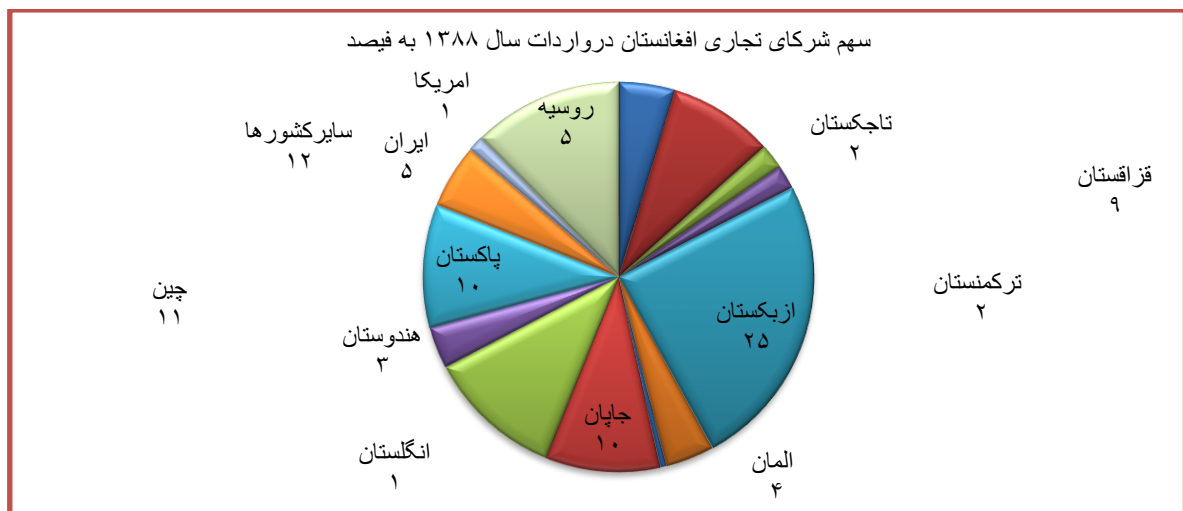
افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ

منبع: اداره مرکزی احصائیه

واردات در سال ۱۳۸۸ به ۳۳۳۶ میلیون دالر رسیده که از دید ۱۱۰٫۴۶ فیصد را نظر به سال گذشته نشان میدهد.

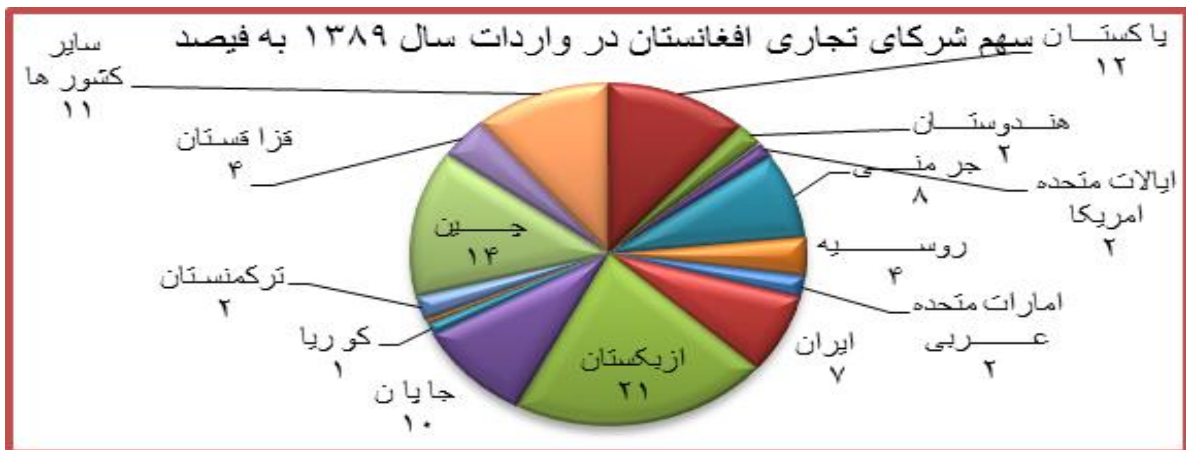
منبع: اداره مرکزی احصائیه

تغییرات که در جدول واردات سال ۱۳۸۸ بوقوع پیوسته حاکی از آنست که واردات افغانستان بیشتر صبغه منطوقی پیدا نموده و کشورهای منطقه و همسایگان افغانستان طی این سال در جدول واردات جلوه بیشتر داشته و به آن رنگ منطوقی داده اند. چنانچه کشور ازبکستان باز هم صدرنشین جدول واردات است در سال ۱۳۸۹ باوجود افزایش واردات که مبلغ ۵۱۵۴ میلیون دالر را احتوانموده و جهش ۱۵۴٫۴۹ فیصد را به نمایش گذاشته است، یکبار

د پانو شمیره: له ۱۰ تر ۱۷

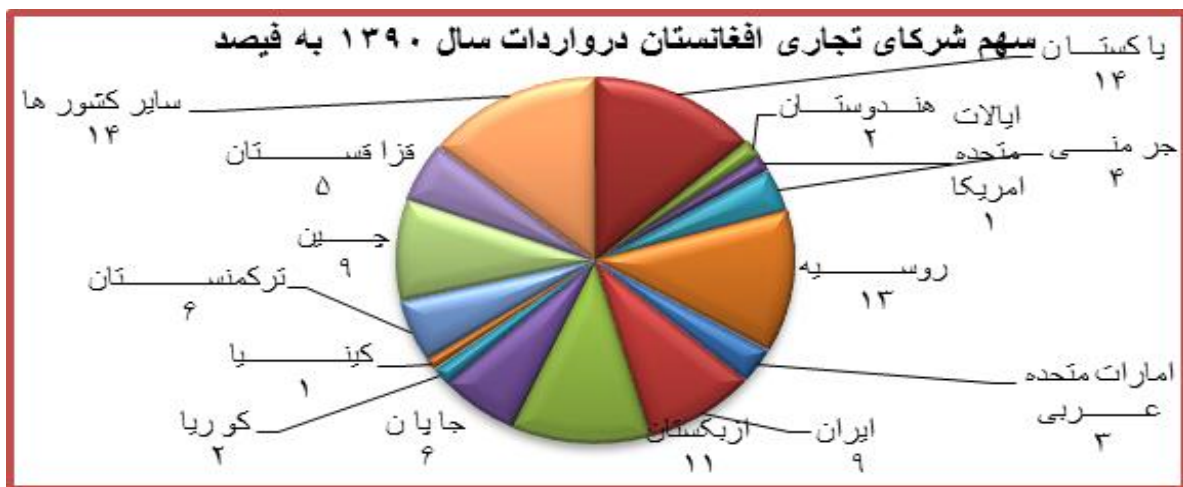
افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزې بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

منبع: اداره مرکزی احصائیه

دیگر کشور ازبکستان با 21 فیصد سهم در واردات به جایگاه سرفافله تکیه زده و مقام اول را حفظ نموده است. درحالیکه میزان واردات در سال 1390 به مبلغ 6390 میلیون دالر ارتقاء یافته و از 123,98 فیصد را در مقایسه با سال گذشته نشان میدهد، سهم شرکای تجاری متوازنتر نسبت به گذشته به نظر میرسد، به ترتیبی که سهم کشور هادین سال از 14 درصد تجاوز نکرده است. ازبکستان درین سال با داشتن 11 درصد در جایگاه سوم قرار دارد.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

در سال 1391 در حالی که باز هم واردات افزایش 139,78 فیصد را نشان میدهد و میزان

د پانوی شمیره: له 11 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

منبع: اداره مرکزی احصائیه

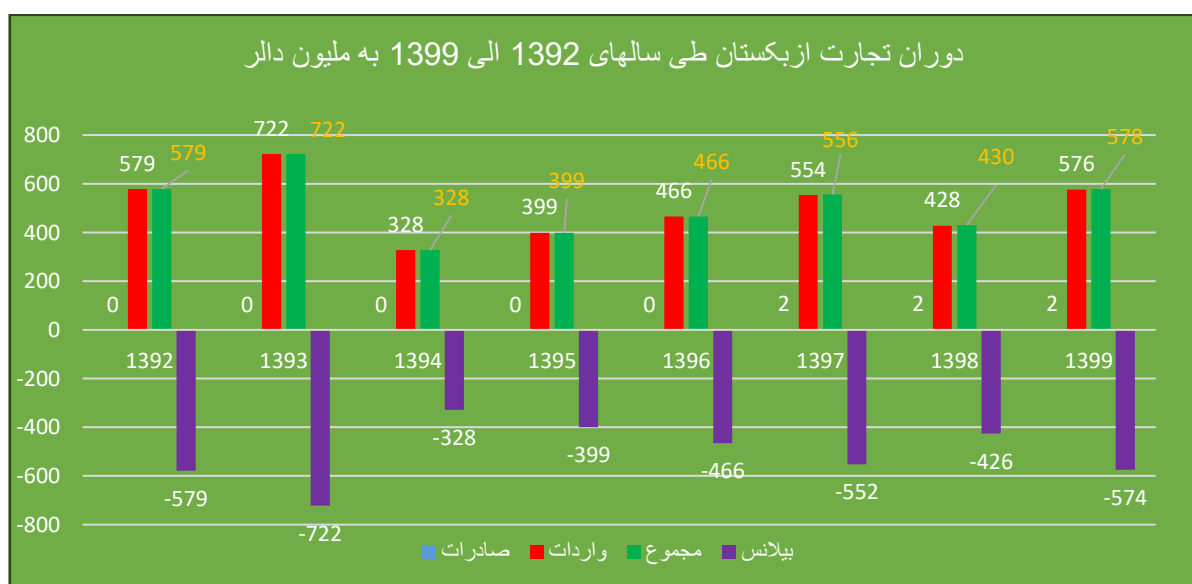
واردات به مبلغ 8932 میلیون دالر رسیده است، سهم ازبکستان در واردات 8 درصد است. قابل ذکر است که ارقام ارائه شده عبارت از ارقام و معلومات احصائیوی میباشد که از جانب منسوبین اداره مرکزی احصائیه در گمرکات جمع آوری گردیده و در بعضی موارد در دقت آن تشویش موجود است.

دوران تجارت با ازبکستان طی سالهای (1392-1399)

دوره دوم جمهوریت (1392-1399) در افغانستان با حمایت گسترده بین‌المللی، سرمایه‌گذاری‌های خارجی و سیاست‌های تجاری آزاد همراه بود. در این دوره:

- وابستگی شدید به واردات به دلیل ضعف تولید داخلی و عدم رشد صنایع تبدیلی.
- رشد زیرساخت‌های حمل‌ونقل، از جمله توسعه راه‌های تجاری با کشورهای همسایه، از جمله ازبکستان.
- انعقاد توافقات تجاری مانند قراردادهای گمرکی و حمل‌ونقل با ازبکستان.
- تثبیت نرخ ارز و رشد تجارت خارجی تا سال 1398.

2. آمار و روند تجارت با ازبکستان.

د پانو شمیره: له 12 تر 17

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلینکی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

الف) صادرات افغانستان به ازبکستان

- براساس آمار اداره احصائیه تا سال 1396، صادرات افغانستان به ازبکستان تقریباً صفر بوده و ممکن است بنابر پائین بودن کمی و ارزش در قید احصائیه نیامده باشد.
 - در 1397 و 1398، این مقدار به 2 میلیون دالر افزایش یافت.
 - در 1399، صادرات همچنان 2 میلیون دالر باقی ماند.
- ب) واردات افغانستان از ازبکستان
- اوسط واردات در این دوره 506 میلیون دالر در سال بود.
 - بیشترین میزان واردات در سال 1393 (722 میلیون دالر) و کمترین میزان 1394 (328 میلیون دالر)
 - در 1399، میزان واردات 576 میلیون دالر به ثبت رسیده که در مقایسه با سال 1392 تفاوت چندانی نداشته است.

ج) بیلانس تجارت

- افغانستان در این دوره همواره کسری تجاری داشت.
 - اوسط کسری بیلانس تجارت 504- میلیون دالر.
3. عوامل کلیدی تجارت با ازبکستان
- نیاز شدید به برق و گاز ازبکستان و وابستگی صنعتی به واردات انرژی.
 - کاهش تولید داخلی و عدم توسعه صنایع تبدیلی.
 - مشکلات لجستیکی و فساد در گمرکات.
 - عدم تمرکز روی توسعه صادرات.
- براساس داده‌ها و نمودار ارائه شده، تحلیل این دوره تجارت خارجی افغانستان با ازبکستان در سال‌های 1392 الی 1399 به شرح زیر است:

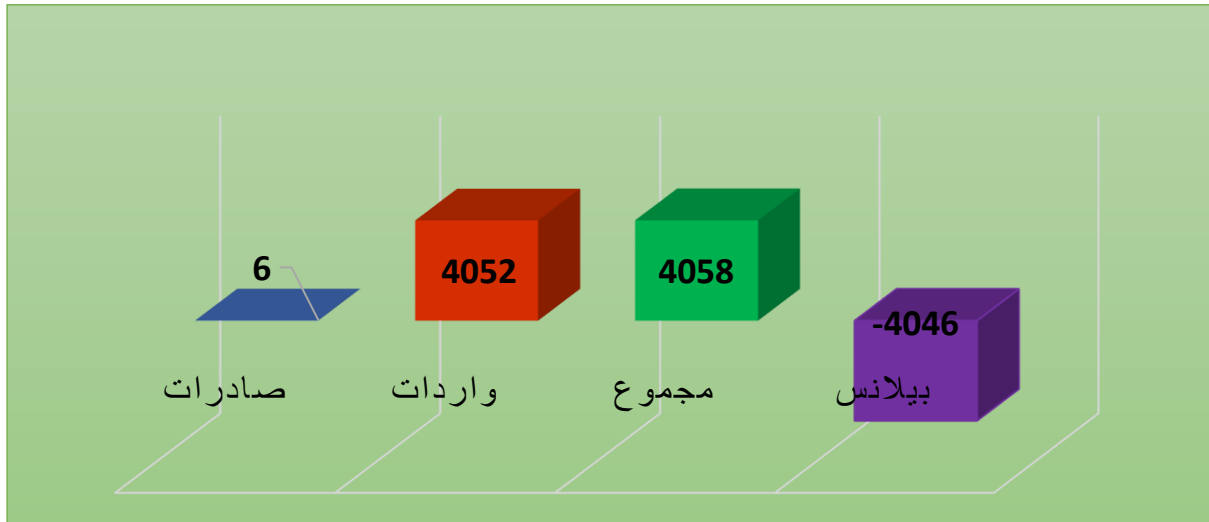
1. بررسی کلی شاخص‌ها

- **صادرات:** طی این دوره، صادرات مجموعاً 6 میلیون دالر بوده که نشان‌دهنده سهم بسیار ناچیز افغانستان در صادرات به ازبکستان است. این مقدار در حداقل‌ترین سطح ممکن قرار دارد.

- **واردات:** واردات افغانستان از ازبکستان در این دوره به 4052 میلیون دالر رسیده که بیانگر وابستگی شدید افغانستان به کالاها و خدمات وارداتی از این کشور است.
- **کسر بیلانس تجاری:** کسر بیلانس تجاری (تفاوت صادرات و واردات) در مجموع به منفی 4046 میلیون دالر رسیده که به شدت نشان‌دهنده ناتوانی در تعادل تجارت خارجی است.

2. روند تغییر شاخص‌ها طی دوره

- **صادرات:** تقریباً در تمام سال‌ها نزدیک به صفر بوده و تنها از سال 1397 به بعد شاهد

- اندکی افزایش (2 میلیون دالر) هستیم.
- **واردات:** واردات در سال‌های ابتدایی (1392 و 1393) در بالاترین حد (579 و 722 میلیون دالر) بوده و سپس در سال‌های میانی کاهش یافته است. اما در سال 1399 دوباره به 576 میلیون دالر رسیده که افزایش دوباره را نشان می‌دهد.
- **مجموع تجارت:** با مجموع 4058 میلیون دالر، مشخص می‌شود که حجم کل تجارت افغانستان با ازبکستان در این دوره عمدتاً به واردات متکی بوده است.

3. نقاط قوت و ضعف

نقاط قوت:

- وجود حداقلی صادرات در سال‌های 1397 به بعد می‌تواند نشانه‌ای از تلاش‌های ابتدایی برای نفوذ به بازارهای ازبکستان باشد.

نقاط ضعف:

- وابستگی شدید به واردات و عدم توسعه صادرات، اقتصاد افغانستان را در برابر فشارهای خارجی آسیب‌پذیر کرده است.
- کسری بیلانس تجاری منفی در کل دوره، نشان‌دهنده عدم تعادل و نبود سیاست‌های تجاری مؤثر است.

4. مقایسه شروع و پایان دوره

- **صادرات:** از 0 در سال 1392 به 2 میلیون دالر در سال 1399 رسیده که پیشرفت بسیار محدود است.
- **واردات:** از 579 میلیون دالر در سال 1392 به 576 میلیون دالر در سال 1399 رسیده که تقریباً بدون تغییر چشمگیر باقی مانده است.
- **بیلانس تجاری:** کسری تجاری در سال 1392 معادل -579 میلیون دالر بوده که تا سال 1399 به -574 میلیون دالر کاهش یافته است. اما این تغییر ناچیز بوده و عملاً نشان‌دهنده عدم پیشرفت در بهبود وضعیت تجاری است.

5. جمع‌بندی

- تجارت خارجی افغانستان با ازبکستان در دوره 1392 الی 1399 نشان‌دهنده یک سیستم تجارت کاملاً وابسته به واردات است.
- نبود برنامه‌ریزی برای توسعه صادرات، محدودیت زیرساخت‌های تولید و تمرکز بیش از حد بر واردات از عوامل کلیدی وضعیت نامتعادل تجاری بوده‌اند.

د پانو شمیره: له 14 تر 17

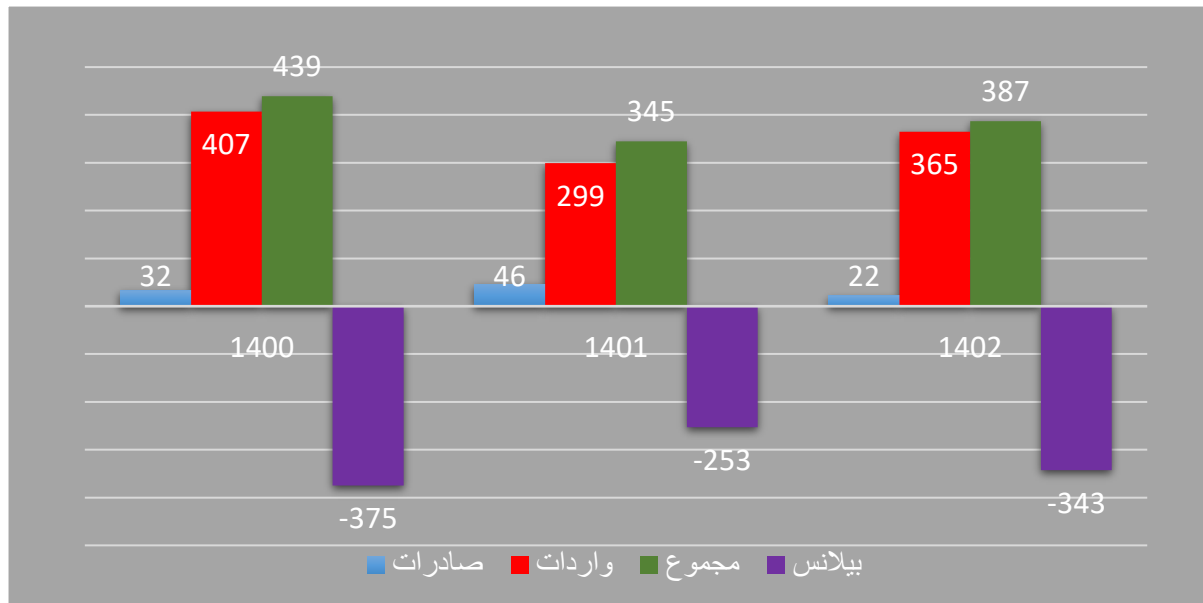
- برای بهبود شرایط، سیاست‌های صادرات‌محور، ارتقاء کیفیت تولیدات داخلی و توسعه روابط تجاری پایدار با ازبکستان ضروری است.

ارزیابی تبادل اموال با ازبکستان در دوره طالبان (1400-1402)

دوره طالبان (1400-1402) با تحریم‌های گسترده، انزوای اقتصادی و کاهش سرمایه‌گذاری خارجی همراه بود. در این دوره:

- کاهش تعاملات بانکی بین‌المللی و مشکلات پرداخت‌های تجاری.
- کاهش قدرت خرید داخلی و کاهش نیاز به واردات.

2. آمار و روند تجارت با ازبکستان

الف) صادرات افغانستان به ازبکستان

- در 1400، صادرات به 32 میلیون دلار افزایش یافت.
- در 1401، صادرات به 46 میلیون دلار رسید (بالاترین سطح).
- در 1402، صادرات 22 میلیون دلار ثبت شد.

ب) واردات افغانستان از ازبکستان

- در 1400، واردات 407 میلیون دلار بود.
- در 1401، واردات به 299 میلیون دلار کاهش یافت (کاهش 26.5٪).
- در 1402، واردات 365 میلیون دلار ثبت شد.

ج) بیاننس تجارت:

- در 1400، 375-میلیون دلار.
 - در 1401، 253-میلیون دلار (با وجود منفی بودن آن بهترین وضعیت در یک دهه اخیر).
 - در 1402، 343-میلیون دلار.
- از سال 1400، صادرات افغانستان به ازبکستان افزایش یافت و در سال 1401 به 46 میلیون دلار رسید. واردات نیز کاهش یافت و در سال 1401 به 299 میلیون دلار رسید. در این دوره، کاهش واردات و افزایش صادرات باعث کاهش کسری تجاری شد. برای نمونه، کسری بیاننس تجارت از 375- میلیون دلار در سال 1400 به 253- میلیون دلار در سال 1401 کاهش یافت.

د پانو شمیره: له 15 تر 17

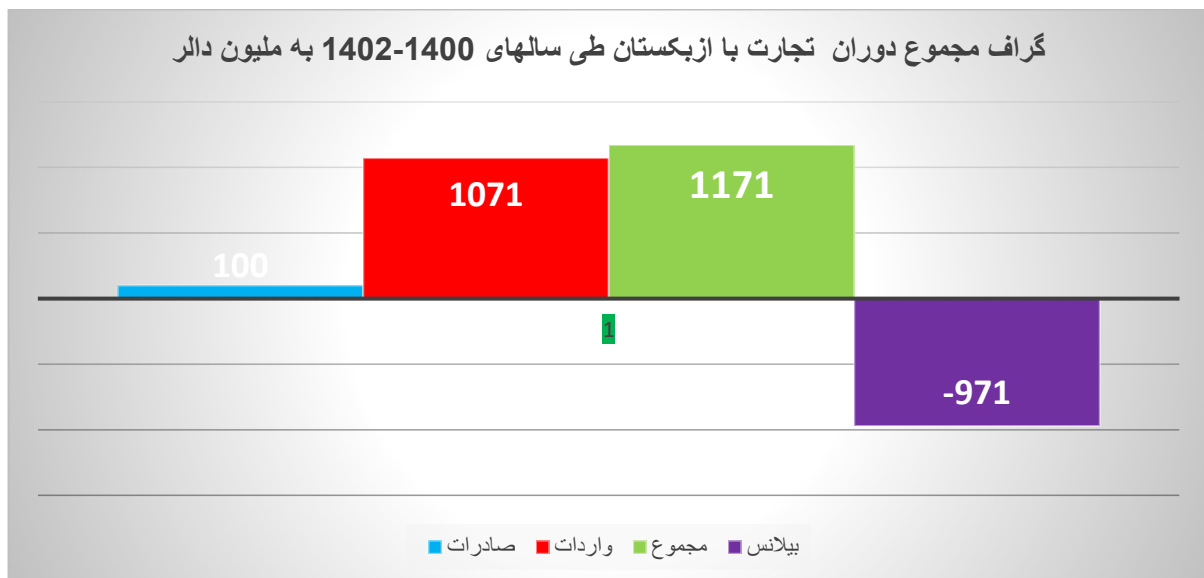
افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلېکنې دلېکنيزې بنې پازوالي دلېکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

3. محاسبه مجموع شاخص‌های دوره طالبان

این گراف نشان‌دهنده وضعیت تجارت میان افغانستان و ازبکستان در طی سال‌های 1400 تا 1402 است و چند نکته کلیدی در تحلیل آن قابل ذکر است: صادرات (رنگ آبی): صادرات افغانستان به ازبکستان تنها 100 میلیون دالر است، که 8.5 درصد کل دوران را تشکیل می‌دهد که در مقایسه با واردات بسیار کم بوده و نشان‌دهنده وابستگی شدید به واردات است. واردات (رنگ سرخ): واردات افغانستان از ازبکستان 1071 میلیون دالر است، که نشان‌دهنده حجم بالای خرید کالاها و خدمات از ازبکستان است.

مجموع (رنگ سبز): مجموع تجارت میان دو کشور 1171 میلیون دالر است، که بیشتر آن سهم واردات را شامل می‌شود.

بیلانس تجاری (رنگ بنفش): بیلانس تجاری 971 - میلیون دالر است، که نشان‌دهنده بیلانس تجاری منفی است. این رقم تأکیدی بر ضعف صادرات افغانستان به ازبکستان و وابستگی بیشتر به واردات از این کشور دارد.

توافق ازبکستان، پاکستان و افغانستان در مورد خط آهن «فارو-افغان»

بر اساس یادداشت تفاهم که پس از نشست کارگروه سه کشور در شهر اسلام آباد امضا شد، مسیر جدید این خط آهن نسبت به پروژه اولیه تغییر خواهد کرد. در این گزارش آمده است: مسیر راه آهن از ترمذ ازبکستان به مزار شریف و لوگر در افغانستان می‌گذرد و در گذرگاه مرزی خروچ ولایت پکتیا به خاک پاکستان می‌رسد. پیش از این قرار بود که این خط آهن از گذرگاه مرزی «تورخم» در ولایت ننگرهار وارد خاک پاکستان شود. وزارت راه آهن پاکستان اعلام کرد که اتصال خطوط ریلی سه کشور به توسعه تجارت منطقه ای، ترانزیت و همکاری‌های دوجانبه بین کشورهای شرکت کننده کمک می‌کند. پاکستان، افغانستان و ازبکستان نیز بر روی نقشه راه مطالعات فنی و منابع سرمایه گذاری برای تطبیق سریع این پروژه به توافق رسیده اند. به گفته طرف ازبکستان، این خط آهن به طول ۷۶۰ کیلومتر

د پانو شمیره: له 16 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

از طریق افغانستان حدود ۵ روز زمان تحویل بار به پاکستان و ۴۰ درصد کاهش هزینه های حمل و نقل را به همراه خواهد داشت. تخمین زده می شود که ساخت این پروژه با بودجه ۶ میلیارد دلار تا پایان سال ۲۰۲۷ تکمیل شود و در سال ۲۰۳۰ تا ۱۵ میلیون تن بار در سال توسط خط آهن "فارو - افغانستان" جابه جا شود. (خبرگزاری جمهوری اسلامی) ختم

د پانو شمیره: له 17 تر 17

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لېکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ